
Interview with Liudmila Mikuliak, Solotvin (IF_Sol_09_037)

Liudmila Vasylivna Mikuliak **Name:**

IF_Sol_09_037 **Code:**

1928 **Born:**

Female **Gender:**

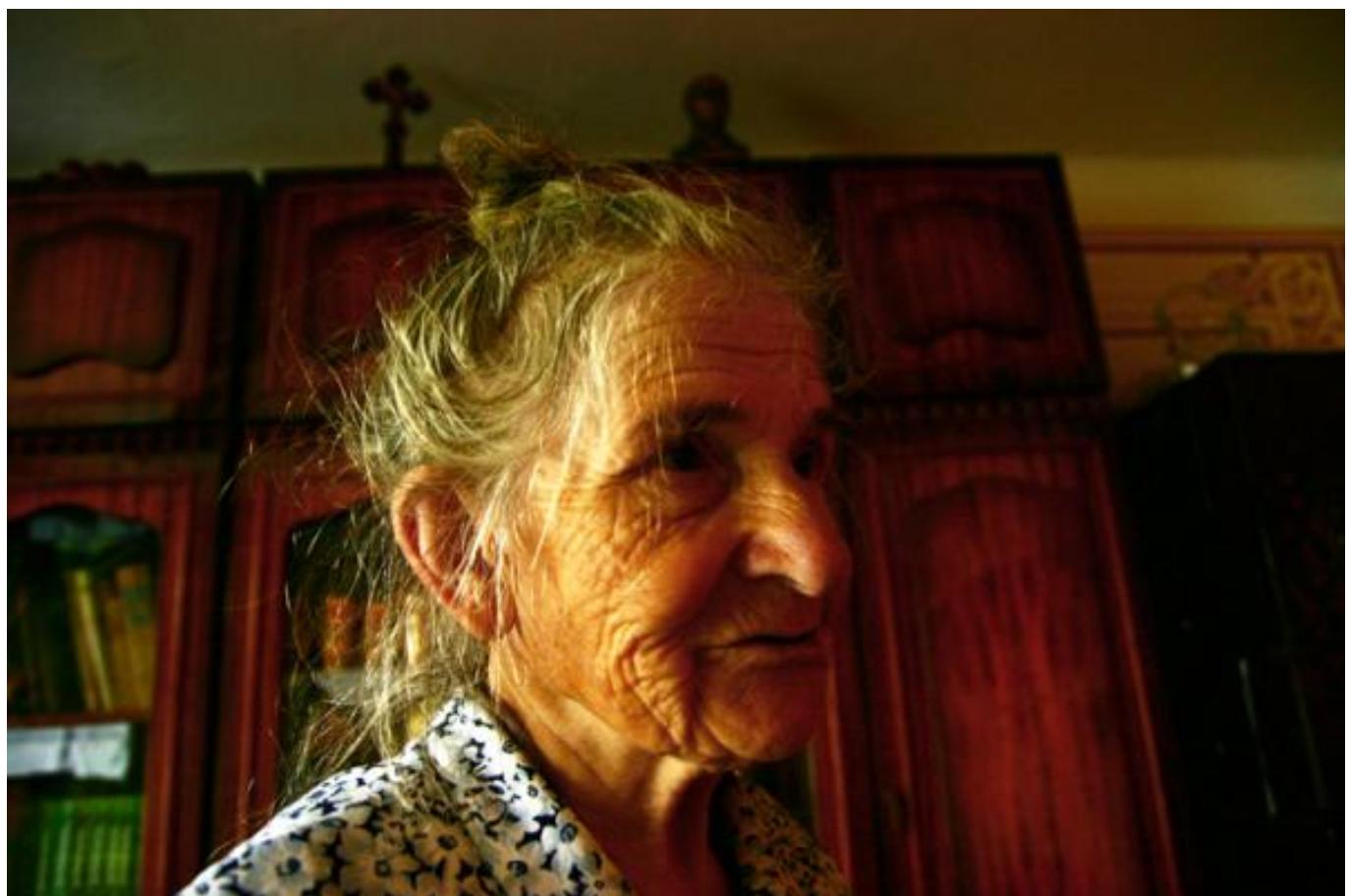
Ukrainian **Nationality:**

Teacher **Profession:**

In Solotvin since 1935 **Migration:**

54:00 **Length:**

2009 , 24 אוגוסט **Date:**

Transcription:

IF_Sol_09_037_Mikuliak

Ивано-Франковск 2009

Солотвин, 2009-08-24

Микуляк Людмила Васильевна, 1928 г.р., село Кричка, в Солотвине с 1935 г.

Микуляк Ирина Васильевна, 1930 г.р., село Кричка, в Солотвине с 1935 г.

Соб.: М. Каспина, О. Гущева

Говорит в основном Людмила Васильевна, высказывания Ирины Васильевны помечены как "сестра Ирина"

] О [The principal's signature on its back \[фотографию своего класса\]](#) 0-3 мин. Показывает польском гнете.

3-5 мин. Об уровне жизни, о том, как к ней приезжали гости.

5 мин. - А еврейские дома здесь где-нибудь были?

- Більше, як українських.

6 мин. Снова возвращается к фотографии класса:

Ці дві полячки, більше полячек нема, але вони чулі верхность над нами.

7-8 мин. Об отличии греко-католической религии от римо-католической. О том, как поляк ударил ее отца за то, что тот поздоровался с ним по-украински.

8-9 мин. Снова возвращается к фотографии класса:

Ось у класі нашему скількі є євреїв, о тут: о цій хлопчик єврей, оди єврей.

- А звали их как, не помните?

- Не, не помятаю. Я тільки памятаю о та, бачите, яка красива єврейка кучерява, світловолоса, . Оде Пепі. О цей хлопчие єврей, це наша [Броня Грінто](#) наша любимиця. Вона називалася , це я не помятаю, тоже єврейка, от ця... я не помятаю... тоже єврейка і от [Лепілюбимиця](#), це ця... я не помятаю, як вона називалася. Оди єврейка, ну а тут пішли хлопци, єврей, єврей, українець, українець, єврей, єврей, це наш, місцеви українець. А євреї вони тоже місцеві, тому що вони будували свої будинки тут, і жили, і тут кладбішче є, што свідчить про то, што до... це було селішче майже їхне. Боюся казати, скількі, але у нас у Солотвине є люди, што мають книгу.

- Что за книга?

- То історична книжка, там є конкретні дані, скількі було євреїв, скількі українців, скількі поляків. Про то свідчать храми: є українська церква, є там по тей вулиці Шевченка немецька кірха, є божниця в центрі.

(сестра Ирина): І польські костел.

І польські костел. І були священікі відповідно: рабині були по цей вулиці (теперь Сичевых Стрельцов), де вучилися хлопчики на рабінів і вони мали бакенбарди довге дуже. У школі ми згнушчалися з бакенбардів. Вони були кучеряви, дуже гарні [?звидки] смикали. Хлопци девчаток за коси, а ми їх за бакенбарди. Но жили класам... жили як селом, памагали одни . Він мал магазин. Віроби різні горілчані і ѿ його була... як [Альтеродним](#). Напроті нас жив єврей то називали це що олію біли, олійниця, до нього приносили насіння льну, конопель і там

давили олію справжню, таку натуральну, нерафіновану. Вони були побожні люди, молилися, не так як ми. Колись ми засилали їх, то він руку перевязував поясом таким і тут ставив значок якисб. Під час молитви ні можна було до нього подходити ничего говорити, така молитва була дуже красива. Він вимовляв букву р... вся та сем'я говорила [2](#), [1](#) тверда. У нього були 2 сини [

букву, тому що більшість євреїв картавили, г говорили, але це є характерне для всіх. Так щось воно пішло і під час субот вони не працювали абсолютно, ні можна було навіть прикрити димар - там о є у печі така називається, що тепло зберегає, то ми ходили. Тато нас посилив: бежиши у школу, зайди до Альтера, засунь єму шубер, бо діти померзнуть.

(сестра Ирина): А як хто не пришрв, то вони виходили на дорогу і запрошували, щоб хтось з тих людей їде і закрив димар той. То люди по-разному ставилися до цього. Де хто не їшов, бо він боявся, а де хто не хотів: хай сам закрій собі, а де хто може часу не мав, а так по-сусідські, то закривалося їх.

мин. 1:02:00-1:08:35) [IF_SOL_09_034_Mikuliak](#) 14 мин. О празднике Пасхи (см. интервью

16 мин. Ту пасху вони приносили в школу.

(сестра Ирина): Маца вона, здається, називається.

- Мата чи маца... •

(сестра Ирина): Маца та пасха називалася, і ми хрумали смачна її.

просила у матери информантки (см. [жена Альтера](#) 17 мин. - Маме ця капелька крові (которую интервью [IF_SOL_09_034_Mikuliak](#)) означає, що ми одинакови.

(сестра Ирина): То од хреха.

- Він наш Бог. У Христа ж не було різниці між націями: чи ти єврей, чи ти грек, чи ти якое нації, Ісус не розрізняв - аби в Бога вірили.

Було свято кучкі. Я не знаю, як називали євреї цю свято, а ми називали кучкі. То був лістопад, дощі падали, і люди чомусь спішили, казали: треба прибрести з полів до кучек, бо тоді погніє. У кучкі вони ховалися в коміркі, закривали вікна і дуже молилися там. Голосно так, чути було. І вони боялися, що нечисти дух може вихопити когось, тому вони там сидили в темноті і боялися греха своєго, щоб мені не вихопив той нечисти. Вони вірять так, як і ми вірім у нечисту... у негативну енергію.

(сестра Ирина): У зле.

- У д'явола. •

- А были такие истории, что кого-то хватал? •

- Не, не было. •

19 мин. - Шче на похоронах єврея читали... як то називається... то то, што пад померлим співають чи вже читав, што у нас читає також д'як читає.

(сестра Ирина): Штось читає.

- Ну як же ж так... Склероз... то зараз скажу. Я тепер не можу сказати... така молитва... такі збірник молитв, де мертві прощається зі святим, а той, хто читає цю молитву, просить у Бога прощення у нього, у того помершого. І таке саме читали над покійником євреї.

20 мин. - А хоронили их как?

- Трохі інакше. У нас ставлять його на стіл, велічають ту коробку... називаєця, што тіло то коробка, ніби футляр. Головна людина це душа. Людина не може вмерти так как рослинка, бесслідно, і вона найперше разлучаєця з душей, і та душа живе вічно, це виборав Христос, Ісус Христос виборав, аби ми не вмирали так, назавжди, і та душа вже потім несе відповідальність за вчинки людини.

- А у євреїв, у них по-другому?

- Эвреї також боялися грехів, кривду робити боялися.

21 мин. - А как их хоронят?

- Ставили на підлогу, не одягали в костюм, а завивали у таку, як Христа завивали, плащаницу, це полотнище таке.

(сестра Ирина): Це простирло.

- Це покривало своєго роду, і так вони закутивали. •

Mikuliak IF_SOL_09_034 21-22 мин. О том, что хоронили лицом вниз и почему: см. интервью
мин. 00.46

, то він був дуже твердий Кукера 23-25 мин. Я була на похоронах остатнього єврея Солотвини, у вірі і любив своїх, трохі мав шовинізму якогось. Може хтось його колись скривдив, бо він не любив всіх людей. Він був буровик, на бурових майстернях працював, і був випадок такі, що в дуже лютий мороз він їхав на бурову, а там треба було... вітер позамітав снігами, под'їзду не було, і ми подбігли до машини шофера просити, щоб він нас подвіз. То він... шофер одчинив двері, а він казав: "Не бери їх". Шофер не говорив ничего, не сварився, але нас взяв і подвіз. "Ти їх не бери", -- говорив. Його жинка була українка, він мав сина Ігора, що взяв Христову віру, за мамою пішов і важав себе українцем. Тата ні за що. Він казав: "Як я помру, щоб мені не ховали з їми.

(сестра Ирина): Бо частину євреїв хоронили у нам на цвінтари разом з українцями.

- То вже тепер в остатні час сталося. •

(сестра Ирина): А він не захотів.

- А він не схочів. Там є 2 сім'ї разом з нами лежать. Священнік не править над їмі, як над гробами водою не кропить їх. Тайків. Не знаю. На певно теж ні. А він сказав між тими хоронить, там, де всі мої. Його похоронили на кладовішчи - у нас люди кажуть окопичше чогось - єврейське кладовішче, і ставилиу нас крести ставять, а вони ставили камени моцні таки.

26-29 мин. Німци росправилися дуже жестоко з євреями. Одного дня в ранци вигнали всіх со своїх домивок, не попереджаючи, ничего. Вони, бідні, брали то подушку, то перину чомусь, знаєте, що людина не може мисліти, що з нею роблять, і віна хапає, що бачить... може діти

мале були чи що. А вони брали багнетами німци так во распорють перину, а то пер'є падає на село, як сніг, таке такі бруд робіли вони. А эвреї плакали, де яки голосили, де яки мовчали - так як кожда людина по-різному реагуї. Вивезли гето, і доми порожнили. Ветер дверями гримав, вікна розбиті були такі, што заходили в їх будинки, брали речі, забирали, щось брали, крали з цеї будівлі. І було дуже страшно у вечер війти з хати, бо було порожня, було безлюдя, страшно.

(сестра Ирина): Ціла ця вулиця доми эвреїв були. Немаль же в кожним всюди-всюди эвреї жили.

- А кто у вас по-соседству жил? •
у горі жив - але чи то прізвішче чи імя, я не знаю - він мав теж магазин. Хайм - Там •
- А чем он торговал? •
- І шоколади були в магазині, і там різні булочки, так що і дітям було що купити, і •
дорослим, і різні приправи, лист.

(сестра Ирина): Оцети, нафта.

між Альтером і... на самим куті був Хайм, а то Рахміль. Вони були бідні, Рахміль - А там ще був у їх не було магазину і дуже мали домик. Не булошибки і вони затикали тушибку лохміттєм. У ніх був хвори син. Чи він був психічно хвори, здається, і вони не могли, як то кажуть, крила розставити, та детина їх сковувала, дуже були бідні, то ще над бідними згнушчалися і тоді як було найстрашніше свято кучкі... (даліше о том, как запускали в дом сороку см. Mikuliak. IF_SOL_09_034 інтервью

30 мин. (сестра Ирина): Каже Ліля, що то має бути Нови Рік эврейскі, так?

- На весілле то моя сусідка рассказувала, Оксана. Я, кажу, не знала яничого про весілля. От так прожили вік між эвреямі разом і не знаємо, як вони то... а вона каже: "А я вас расскажу, бо я памятаю, як мама рассказувала мені". Була на весіллі Мама її вмела молитись. "Отче наш" знала по-еврейскі, знала співати, знала де кілька слів таких, а я ничего не знала, ліше подпісатись, в школі вони вчили. Якось крапка.

31 мин. Вже тепер я не підписала своє прізвішче, а тоді знала.

- По-еврейски?

- По-еврейскі. Це арабскі ти знаки.

- А вы их понимали, когда они говорили?

- По-еврейскі говорити? Ничого не вмела.

32 мин. Ага, як воно було на весіллі. Молоду вбирали не в ранци, а в вечер наряжали її у біле і не віnochак на голову ставили, як українки у нас з мірти старвили таки вінки в знак чесності, цнотливості, а їм давали фату дівчатом і ставили їх на подушку... сідали вони. Не в кімнаті її нарежали, а на дворі но... десь було прізначено місце, аби там було сміцця чи аби там не було сміцця - от я цього не знаю, Оксана цього не памятаї... це означало, що щоб вона була богатою, наречена.

- На сміцця?

- На сміцця, щоб плодилося як сміцця гроши.

33 мин. - А вот обрезание у них не помните?

- Не, знаю ліше, што є обрезанне. У мені ще є товариш живи з класу.

(сестра Ирина): Эврей.

- Эврей, Кукір Ісаак, але він зараз не під тим прізвіщем і той паспорт є на прізвіщчі •
той паспорт є на прізвіщчі Микола Андрейчук.

_Mikuliak. 01:12:37-01:16:55 [IF_SOL_09_034](#) см. интервью [Ицека Кукера](#) 34-40 мин. История

- Он сейчас здесь?

- Живи є.

- А где он живет?

- В містечку Збараж (не уверена) чи що... Як називаєця?

40 мин. Я нераз питала: "Як тебе звати? Як тебе ліпше називати? Як тебе мама кликала?" Він каже: "Я ничего не памятаю". І коли його питати за маму, за когось іншого, він каже: "Я все позабував". Чи не хоче казати чи... я не не можу казати. Тепер називай мене Миколою і пиши Андрейчук. Під цім іменем я лишляся живи, це мене зберегло це імя, я мушу його до кінця, до гробу нести.

[Ицека Кукера](#) 41-43 мин. Продолжение истории

43 мин. Вони дразнили нас: "Хаме, ти хам!", а ми казали: "Ти жид, нехристъ!" І поляком ми таксама казали - вони немирани, а ми робили так (тычет пальцем в лоб): "На, миромазана полька!" [?] казали: "Ти кабанка, ти свіння!". Знаєте, як діти, а попім мирилися. Вчитель приходив, казав: "Як вам не соромно! Цн сім'я ваша!"

.[Канайріштен](#) 44 мин. (сестра Ирина):

- Это аптекарь.

- Он там, во цей високі дім по цей вулиці то їхни. У них були 2 дівчини красиви студентки.

см. интервью[аптекаря](#) О том, что аптекарь был очень компетентным человеком, история дочек
[_Mikuliak.00:40-00:44 IF_SOL_09_034](#)

48 мин. Там на кладовішчи ще є яна мислила чи як називати є. Вона була глибоко викопана 2 метри на 2, глибока така яма. Я туди ходила, і той Оксани мама там була. Коли ми на други день прїшли, яма була закрита, а там доуга виступала кров. Де вона є? Як стежкою вїти с правої сторони, на тому місті зеленейша трава, кустів нема ще.

він не забував Солотвіни. Що треба... там був будинок, що проваливався, [Фіма \(Тайк\)](#) 50 мин. пошта стара, і він гроши дав, аби перекрили той будинок. Дуже богато він відзиваєця на гора людей. Вчора на тей зустрічі (однокласників), то він богато грошей дав одній однокласниці, що вона лежача, вона вмирає. Там рак чи костей чи чого казали... Оксана до хати не заходила, бо вона боїться такого, але там заходили, і каже, що вона стала маленька, але пам'ять має. І її давали гроши, і цей Тайг не жаліючи давав і на те, і на те, аби продукти були, і на те, аби концерти ставили їм. То ще зустрічі такої богатої не було. Це за порука Тайка Эфіма... чи Фіма.

занесла Олю у хату, дала ей [Тательбом](#) 51 мин. Ту жила... де та яблінька, Тательбом, Руфа

першу помоц і пеоведомила маму.

- Это вашу сестру? Немцы?

- Не, то поляк. То з зухвалости. Він просто хотив на велосипеді і наїхав на неї. Вона правильной їшла дорогою, рухалася так, як треба пешеходу.

52 мин. Знаете, як вони (евреи) дружили жинкі з жинками. От ця Тательбом, то вона... мії тата любив маму вдарити... вона язиката була дуже, і він її вдарив, а мама ції Руфі жалилася. А вона каже, що: "Ти, доню, дурна". Чоловікові ноги [?вішче] коли не треба показувати. Як це розуміти? Рузумійте сами, як то: не показати ноги. Ти роби так, ти роби так, він тебе бити не буде. Вчила маму.

(сестра Ирина): Просто не показуй все, не кажи все те, що ти знаєш, што тоби були, чоловікові не доповідай.

- Тримайсе гордо перед чоловіком. Ні давай собі під ноги, так вчила єврейка мою маму. •
То вже знаєте, які стосунки були. А потом моя подруга, заречанка, і вона їшла у полі на
целий день, а 2 дітей, хлопчик-немовля, з сосочки і шла до єврейкі до хати і казала, та
доглядала моїх детей, бо я маю богато роботи і вона няньчила дітей цели день.

- Не, дружно були. •

English translation of transcription:
Not yet.

Description:
[IF_Sol_09_034](#) See a previous interview with the same informant:

Pre- World War II life in Solotvin.

Ukrainians, Polish, and Jewish students of the local school.

Jewish residents of Solotvin.

Claims about usage of Christian Blood as a part of the Jewish Passover traditions.

Jewish funeral and burial traditions

The Holocaust.

Interviewer: Maria Kaspina

Interviewer: Olga Gushcheva

[Stanislavow \(Ivano-Frankivsk\)Community:](#)

<http://jgaliciabukovina.net/he/node/111757> Source URL: